

Plně uplatnit soustavnou péči o rozvoj řeči a myšlení dítěte v rodině i ve škole, to je bezprostřední úkol, který vyplývá pro výchovu z geniálních statí Stalinových o jazykovědě. Metody této práce bude třeba vyvodit z učení I. P. Pavlova o vyšší nervové činnosti. Vycházejí z jiného oboru, z výzkumu činnosti mozku, dokázal Pavlov rovněž, jak ohromný význam má pro vývoj člověka vznik řeči.

Nakonec je třeba se zmínit o dvou závěrech, které musí být vyvozeny pro pedagogiku právě tak jako pro jiné obory vědní: předně, že znalost marxismu-leninismu a jeho tvořivé, nikoli dogmatické uplatnění je předpokladem pro vytváření skutečné vědy, a za druhé, že se vědecká práce nemůže rozvíjet bez svobodné kritiky.

Tak svým geniálním výkladem o marxismu v jazykovědě osvětlil veliký učitel pracujících i otázky výchovy a vědy o výchově nového socialistického člověka.

Předneseno v rozhlase stanicí Praha dne 28. XI. 1951.

J. V. Stalin o komunistické výchově mládeže.

JAROLÍM SKALKA, tajemník pedagogického oddělení Československo-sovětského institutu.

V sovětském svazu klade v době přechodu od socialismu ke komunismu bolševická strana a sovětská vláda zvýšené požadavky na výchovu mladé generace. Tyto zvýšené požadavky vyplývají z důležitých změn v politice, ekonomice a kultuře, jimiž prošel Sovětský svaz během stalinských pětiletěk.

Sovětský stát za řízení bolševické strany a za vedení soudruha Stalina dosáhl v poměrně krátké době rozhodujících úspěchů. Sovětský svaz předstihl hlavní kapitalistické země v průmyslové a zemědělské produkci, na poli vědy, kultury a umění. Nový sovětský řád, zrozený Velkou říjnovou socialistickou revolucí, vytvořil základní podmínky k uskutečnění kulturní revoluce v SSSR. V SSSR byla zcela odstraněna negramotnost. V rozvoji všeobecného a odborného vzdělání stojí Sovětský svaz na prvním místě ve světě. V SSSR vyrostla nová inteligence třídně a ideologicky spjatá s lidem, která vidí své nejvyšší poslání v obětavé službě lidu. Takové inteligence nebylo dosud v dějinách lidstva. Na základě směrnice soudruha Stalina „učinit všechny dělníky a rolníky kulturními a vzdělanými“ v SSSR neustále vzrůstá kulturně technická úroveň pracujících na úroveň inženýrsko-technických kádřů, mizí protiklad mezi tělesnou a duševní prací, mezi městským a venkovským obyvatelstvem.

Vítězstvím socialismu byl dovršen revoluční převrat v myšlení sovětských lidí: „Dnes nejsme ti, kterými jsme byli včera, a zítra nebudeme takoví, jací jsme byli dnes.“ řekl soudruh Ždanov na diskusi o časopisech Zvezda a Leningrad. „Nejsme už ti Rusové, kterými jsme byli před rokem 1917; naše Rusko není takové, ani naše povaha není taková. Změnili jsme se a vyrostli spolu s těmi obrovskými přeměnami, které v základech změnily tvářnost naší země.“

V této velké a grandiosní práci bolševické strany a sovětského státu při vytváření nového sovětského člověka významnou úlohu mělo

a má Leninovo a Stalinovo učení o komunistické výchově pracujících a mládeže, jež je obsaženo zejména v Leninově projevu na III. sjezdu Komsomolu a v projevech soudruha Stalina na VIII. sjezdu Komsomolu, na XVIII. sjezdu VKS(b) a na první všesvazové poradě stachanovců.

Otázky komunistické výchovy mládeže Lenin nerozlučně spojoval s otázkami budování komunistické společnosti. „Životním posláním mládeže je budování komunistické společnosti“, pravil Lenin na III. sjezdu Komsomolu. K důstojnému splnění tohoto úkolu se musí mládež učit, získávat znalosti, zvyšovat svou kulturní úroveň a vychovávat se v komunistickém duchu. „Svaz mládeže a veškerá mládež vůbec, která chce přejít ke komunismu, se musí učit komunismu.“

Takový je základní odkaz velkého Lenina mládeži. Tento Leninův odkaz dále rozvinul a obohatil geniální pokračovatel nesmrtelného díla V. I. Lenina — J. V. Stalin.

Soudruh Stalin, právě tak jako Lenin, vždy věnoval a věnuje velkou pozornost komunistické výchově mládeže. V mládeži vidí zítřek socialistické země a budoucnost pracujícího lidu. „Mládež, soudruzi, je naše budoucnost, naše naděje. Mládež musí vystřídat nás staré. Musí donést náš prapor k úplnému vítězství.“

Soudruh Stalin učí, že jednou z nezbytných podmínek úspěšné socialistické výstavby je vytvoření vlastní inteligence z řad dělnické třídy. V souvislosti s tím se soudruh Stalin zabývá prací na vysokých školách. Studenti na vysokých školách jsou podle soudruha Stalina noví vedoucí pracovníci, jejichž prvním a nejdůležitějším úkolem je stát se uvědomělými budovateli socialistického hospodářství a socialistické kultury. „Lékaři a národohospodáři, odborníci v družstevnictví a vychovatelé, posluchači báňské akademie a statistikové, technici a chemici, inženýři, zvěrolékaři a lesníci, mechanici a odborníci v elektřině, to všechno jsou budoucí vedoucí pracovníci při budování nové společnosti, při výstavbě socialistického hospodářství a socialistické kultury. Nelze budovat novou společnost bez nového vedoucího aparátu, právě tak jako nelze budovat novou armádu bez nového velitelského sboru.“

Soudruh Stalin připomíná studentům, že vedoucí pracovníci mohou splnit a vyřešit úkoly socialistické výstavby jen v tom případě, budou-li mít důvěru a podporu širokých mas pracujících. Soudruh Stalin žádá od studentů, aby se na sebe dívali jako na neodlučitelnou část pracujícího lidu, aby obětavě sloužili lidu, aby se nevzdalovali od lidu, nýbrž spojili se s ním co nejtěsněji, aby se nepovyšovali nad lid, nýbrž uvědoměle a s láskou jej vedli k budování socialistické a komunistické společnosti.

Další důležitý úkol, který vytyčil soudruh Stalin, spočívá v tom, aby mládež pochopila nezbytnost osvojit si vědu, neboť bez vědy, bez vědomostí nelze se stát opravdovým komunistou. V r. 1928 na VIII. sjezdu Komsomolu soudruh Stalin pravil: „Abychom budovali, musíme vědět, musíme ovládnout vědu. K tomu však, abychom věděli, musíme se učit. Učit se houževnatě, trpělivě... Před námi stojí pevnost. Tato pevnost se nazývá věda s jejími četnými obory vědění. Tuto pevnost musíme dobýt za každou cenu. Tuto pevnost musí do-

být mládež, chce-li být budovatelkou nového života, chce-li se skutečně stát směnou staré gardy.“

Soudruh Stalin povolal mládež, aby organizovala masový útok na vědu. Tento útok měl ohromný význam v přípravě kádrů pro socialistickou výstavbu v SSSR. Tento útok se stává ještě aktuálnějším v době budování komunismu, kdy sovětská mládež ještě směřuje a rozhodněji dobývá pevnost, kterou soudruh Stalin nazval vědou.

Velký důraz klade soudruh Stalin na správné spojování teorie s praxí. Je obecně známa Stalinova klasická definice významu teorie, která „dává praktikům schopnost orientace, jasnou perspektivu, jistotu v práci a víru ve vítězství našeho lidu; teorie se stává bezpředmětnou, není-li spojena s revoluční praxí, právě tak jako praxe se stává slepou, neosvětluje-li si cestu revoluční teorii.“ Soudruh Stalin požaduje, aby budoucí odborníci na vysokých školách získali nejen theoretickou, ale i praktickou přípravu, aby byli spojeni s výrobou. „Je třeba, aby mladí odborníci od prvních let svého vstupu na vysoké školy byli nerozlučně spojeni s výrobou, se závodem, se šachtou atd.“ Tento výrok soudruha Stalina má nesmírný význam pro naše vysoké školy, neboť jedním z vážných nedostatků v přípravě našich posluchačů — budoucích odborníků v průmyslu, zemědělství a kultuře — je slabé spojení posluchačů vysokých škol s praxí v době jejich studia. Je proto nutné, aby naše vysoké školy věnovaly větší pozornost otázkám spojení teorie s praxí, s výrobou, aby připravovaly studenty k tomu, aby znali nejen po theoretické, ale i po praktické stránce problémy svého oboru a dovedli je řešit.

•

Ve výchově mládeže soudruh Stalin přikládá velký význam marxisticko-leninské výchově a politickému zocelení mladých kádrů. Soudruh Stalin nás učí, že kdybychom dovedli mladé kádry vyškolit ideologicky a politicky zocelit a učinit z nich vyspělé marxisty-leninovce, mohli bychom pokládat všechny naše otázky už z devíti desetin za vyřešené.

Soudruh Stalin ukazuje, že výchova a vytváření mladých kádrů se provádí podle jednotlivých odvětví vědy a techniky, podle oborů, ale že „jest jeden obor vědy, jehož znalost je pro bolševiky ve všech oborech vědy nepostradatelná. Tímto oborem je marxisticko-leninská věda o společnosti, o vývojových zákonech společnosti, o vývojových zákonech proletářské revoluce, o vývojových zákonech socialistické výstavby, o vítězství komunismu. Neboť není možno pokládat za opravdového leninovce toho, kdo se sice nazývá leninovcem, ale uchýlil se do ústraní, aby se výhradně věnoval svému oboru, na př. matematice, botanice nebo chemii, a o nic jiného se nezajímá.“

Soudruh Stalin zdůrazňuje, že čím vyšší je politická úroveň a marxisticko-leninské uvědomění pracovníků z kteréhokoliv oboru státní správy a stranické práce, tím lepší a plodnější je sama práce, tím lepší jsou její výsledky. A naopak čím nižší je politická úroveň a marxisticko-leninské uvědomění pracovníků, tím pravděpodobnější jsou nezdary a neúspěchy v práci, tím pravděpodobnější je, že sami

pracovníci zpovrchněji, upadnou do úzkého praktikismu a odrodí se zájmům pracujícího lidu.

Z těchto hluboce pravdivých a geniálních slov soudruha Stalina vyplývá, že pro mládež má velký význam, ba je pro ni přímo životně důležité, aby neustále zvyšovala svoji politickou úroveň důkladným studiem marxisticko-leninské teorie, aby tuto teorii tvořivě uplatňovala v konkrétní praktické práci a dále aby si se stejným úsilím osvojovala vědomosti a poznatky jednotlivých vědních oborů, neboť vědomosti, poznatky jsou základní podmínkou pro vytvoření komunistického světového názoru, pro výchovu ke komunistickému jednání.

Ve světle uvedených směrnic soudruha Stalina o osvojování vědy nesmírně vzrůstá úloha školy jako hlavního článku v soustavě komunistické výchovy. Školy všech stupňů pomáhají mládeži vytvořit vědecký světový názor, utvářejí charakter a zocelují vůli mládeže. Socialistická škola připravuje mládež k životu, k práci, k boji za socialistickou a komunistickou společnost, vychovává mládež v komunistickém duchu, v duchu komunistické morálky.

•

Výchovu mládeže v duchu komunistické morálky považují Lenin a Stalin za nejdůležitější úkol komunistické výchovy. „Jest zapotřebí, aby veškerá výchova, vzdělání a vyučování nynější mládeže byly výchovou ke komunistické morálce. Základem komunistické mravnosti je boj za upevnění a dovršení komunismu“ (Lenin). S hlediska komunistické morálky je tedy mravně to, co upevňuje socialistický řád a přispívá k vítězství komunismu.

Na základě Leninova učení o komunistické morálce, které bylo dále rozvinuto soudruhem Stalinem, je vychovávána v Sovětském svazu generace zosobňující nejlepší vlastnosti nového socialistického člověka. Základem duševní krásy a ušlechtilosti sovětských lidí a mládeže jsou zásady komunistické morálky, zformulované Leninem a Stalinem.

Jedním z nejdůležitějších rysů mravní výchovy je výchova mládeže v duchu stalinského socialistického humanismu. V projevu k absolventům Akademie Rudé armády soudruh Stalin zdůraznil, že nejdříve se musíme naučit vážit si lidí, vážit si kádrů, vážit si každého pracovníka, jenž může prospět našemu společnému dílu. „Je třeba konečně pochopit, že ze všech cenných kapitálů na světě kapitálem nejcennějším a nejdůležitějším jsou lidé, kádry.“ Soudruh Stalin vyzývá, aby mládež byla vychovávána pečlivě a pozorně tak, jako sadař pěstuje ovocné stromy.

S tímto pozorným a starostlivým poměrem k člověku soudruh Stalin spojuje náročnost na člověka, odsuzuje frázovitost, lajdáctví, pokrytectví, hrubost, domýšlivost a vychloubovost. Požaduje od člověka záradovost a vytrvalost v překonávání překážek, silnou vůli a pevný charakter. „Nemůžeme jednat jako slabochi, kteří utíkají před obtížemi a hledají lehkou práci. Obtíže tu jsou proto, abychom s nimi bojovali a překonávali je... Pouze v boji s obtížemi se vykonávají opravdové kádry.“ Obracuje se k účastníkům jezdeckých závodů z Ašchabadu do Moskvy, soudruh Stalin řekl, že pouze jasný cíl, vytrva-

lost, sledování cíle a pevný charakter překonávají všechny překážky a mohou zajistit vítězství.

Nezbytnými rysy nového člověka, jehož ideál představují Lenin a Stalin svým příkladem a učením, jsou činorodost, energie, životní optimismus, víra ve vítězství socialismu a komunismu na celém světě. V předvolební řeči z roku 1937 soudruh Stalin podal krásný obraz pracovníka leninského typu. Lid musí žádat od svých zástupců, „aby byli stejně ryzími a pevnými politiky, jako byl Lenin; aby byli v boji stejně neohrožení a k nepřítelům lidu stejně neúprosní, jako byl Lenin; aby byli prostí jakékoli paniky, jakékoli stopy paniky, když se situace začíná komplikovat a na obzoru se vynořuje nějaké nebezpečí, aby byli prostí jakékoli paniky, jako byl Lenin; aby byli při řešení komplikovaných problémů, kde je zapotřebí všestranně orientace a bedlivého uvážení všech příznivých i nepříznivých okolností, stejně prozíraví a neukvapení, jako byl Lenin; aby byli stejně pravdiví a česní, jako byl Lenin; aby stejně milovali svůj lid, jako jej miloval Lenin.“

Za nejdůležitější úkol mravní výchovy mládeže považuje soudruh Stalin výchovu v duchu socialistického vlastenectví. Soudruh Stalin sám je nám zářným vzorem vroucího vlastence, bezmezně a oddaně milujícího svoji vlast. Stačí jen připomenout, jak za Velké vlastenecké války ustavičně dodával nadšení sovětským lidem k válečným i pracovním hrdinským činům, jak budil, prohluboval a upevňoval lásku sovětských lidí k socialistické vlasti a jak svým geniálním vedením přivedl Sovětský svaz k vítězství nad fašistickými armádami.

Soudruh Stalin nás učí, jak spojovat socialistické vlastenectví s proletářským internacionalismem, jak lásku k svému lidu těsně spojovat s úctou k ostatním národům a s přátelstvím k pracujícím celého světa. Mládež musí být neustále pamětliva toho, že socialistické vlastenectví se projevuje především v poměru ke studiu, k práci, k veřejné činnosti a ukázněnosti.

Výchově mládeže v duchu socialistické uvědomělé kázně věnoval soudruh Stalin vždy velkou pozornost. Soudruh Stalin ukazuje, že v každodenním pracovním životě i ve válce je třeba železná kázně. „Železná kázeň nevyklučuje, ale naopak předpokládá uvědomělost a důbrotu, podřizování se, neboť pouze uvědomělá kázeň může být skutečně železnou.“

Otázku kázně soudruh Stalin těsně spojuje se socialistickým poměrem k práci, s láskou k práci, s uměním pracovat pro obecné blaho. Soudruh Stalin učí, že práce a socialismus jsou od sebe neodlučitelné, že v socialistickém státě musí práce být věcí cti, slávy, statečnosti a hrdinství. Podle těchto slov je třeba, aby mládež poctivě a čestně plnila své pracovní a studijní povinnosti, aby práce se stala mládeži první životní potřebou, smyslem života.

Soudruh Stalin učí vychovávat mládež v duchu pravdivosti a čestnosti, v duchu kritiky a sebekritiky . . . „Povinností bolševiků je nikoliv zatajovat své chyby, nikoliv vyhýbat se svým chybám, jak tomu u nás často bývá, nýbrž poctivě a upřímně přiznat své chyby, poctivě a upřímně napravit své chyby.“ Svědomité odhalování chyb, zkoumání příčin, z nichž se zrodily tyto chyby, a určení cest k jejich ná-

pravě považuje soudruh Staľn za jeden z nejúspěšnějších prostředků výchovy mládeže.

Soudruh Stalin přesvědčivě ukázal na význam kritiky a sebekritiky jako hybné síly vývoje socialistické společnosti, jako bolševické metody výchovy mladých kádrů. Mládež by se měla řídit slovy soudruha Stalina: „Kdo chce šetřit sebeúctu našich kádrů zastíráním jejich chyb, ten ničí kádry i jejich sebeúctu, neboť zastíráním usnadňuje opakování nových a možná mnohem vážnějších chyb, které s největší pravděpodobností povedou k úplnému selhání kádrů, — ke škodě jejich „sebeúcty“ a „klidu“. Otevřená a přímá kritika a sebekritika bez ohledu na jednotlivce, poctivé odhalování chyb a nedostatků, aby mohly být neprodleně napraveny — to je osvědčená bolševická metoda výchovy mladých kádrů. Není a nemůže být správné výchovy mládeže tam; kde vládne uspávající ovzduší, sebeuspokojení a domýšlivost, vzájemné vychvalování, lichocení, kde pro šosácký klid nechtějí být jednotlivci navzájem ve sporu, nechtějí se navzájem kritikovat.

O tom pravil soudruh Stalin již v r. 1927:

„Ivan Ivanovič, člen vedení jakési organizace, se dopustil, řekněme, velmi hrubé chyby a pokazil celou věc. Ale Ivan Fjodorovič ho nechce kritikovat, ukázat jeho chyby, napravit jeho chyby. Nechce, protože nemá v úmyslu „dělat si nepřítel“. Udělali chyby, zkazili věc — jakápak to důležitost! A kdo z nás nedělá chyby? Dnes ušetřím já jeho, Ivana Fjodoroviče. Zítřa on mne, Ivana Ivanoviče, ušetří. Neboť, kde je záruka, že já také neudělám chybu. Jen pěkně a důstojně. Klid a pokoj.“

Takový klid a takový pokoj se hodí pro šosáky, ale nehodí se a nejsou přípustné pro mládež, neboť škodí budování socialistické společnosti. Je proto nutno, aby naše školy a zvláště také vysoké školy, především pak ČSM a jiné masové organizace na vysokých školách vychovávaly u studentů trvalou potřebu kritiky a sebekritiky. Přitom je třeba pozorně reagovat na kritiku a návrhy studentů, které jsou zaměřeny k odstranění nedostatků v práci a životě vysokých škol.

Soudruh Stalin učí mládež skromnosti a prostotě. Sám, podobně jako Lenin, se vyznačuje skromností a prostotou. Ve svém interview s německým spisovatelem Ludwigem, ve kterém vyzdvihl velkou úlohu Leninovu při výstavbě nového společenského řádu v SSSR, o sobě skromně řekl: „Pokud jde o mne, jsem jen Leninovým žákem, a mou snahou je být jeho důstojným žákem.“